

Sygn. akt I UK 216/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania J. P.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O.
o emeryturę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 19 września 2018 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. oddala skargę kasacyjną,**
- 2. nie obciąża wnioskodawcy kosztami pełnomocnika organu rentowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt III AUa (...), Sąd Apelacyjny w (...) – w sprawie z odwołania J. P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O. – oddalił apelację ubezpieczonego od wyroku Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w P. z dnia 7 października 2015 r., sygn.

akt VI U (...), oddalającego odwołanie J. P. od decyzji organu rentowego z 7 maja 2014 r., w której Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O. odmówił J. P. prawa do emerytury, ponieważ nie udokumentował on co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach. Organ rentowy uznał, że na dzień 1 stycznia 1999 r. wnioskodawca udowodnił łączny okres zatrudnienia w wymiarze 27 lat, 11 miesięcy i 22 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym tylko 1 rok, 6 miesięcy i 20 dni pracy w warunkach szczególnych (z tytułu zatrudnienia w okresach od 4 stycznia 1972 r. do 25 kwietnia 1973 r. w P. oraz od 5 lipca 1982 r. do 30 września 1982 r. w (...) Spółdzielni (...) w L.).

Sąd pierwszej instancji stwierdził, że ubezpieczony wykazał w toku rozprawy okresy pracy w warunkach szczególnych w wymiarze 12 lat, 6 miesięcy i 2 dni, na który składały się okresy zatrudnienia: od 4 stycznia 1972 r. do 25 kwietnia 1973 r. w P., od 1 lipca 1975 r. do 11 stycznia 1978 r. w PGR w L. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego, od 1 kwietnia 1978 r. do 30 czerwca 1980 r. w Zakładzie Transportu (...) (poprzednio (...) Przedsiębiorstwie (...) - Zakład Transportu Samochodowego w T., Zakład Przemysłu (...) w L.) na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego, od 5 lipca 1982 r. do 30 września 1982 r. w (...) Spółdzielni (...) w L. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego, od 25 lipca 1983 r. do 11 września 1989 r. w Nadleśnictwie L. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego.

Na etapie postępowania apelacyjnego ze wskazanych przez odwołującego się okresów zatrudnienia, które w jego ocenie powinny być zaliczone do okresów pracy w warunkach szczególnych, w sporze pozostawały okresy zatrudnienia: od 1 lipca 1971 r. do 31 marca 1972 r. w SKR w L. na stanowisku traktorzysty, od 1 lipca 1980 r. do 4 lipca 1982 r. oraz 1 października 1982 r. do 21 marca 1983 r. w (...) Spółdzielni (...) L. oraz od 12 września 1989 r. do 31 marca 1990 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Transportowym M. w L. na stanowisku kierowcy samochodu ciężarowego.

Sąd Apelacyjny – w zakresie okresu zatrudnienia odwołującego się od 1 lipca 1971 r. do 31 marca 1972 r. w SKR w L. na stanowisku traktorzysty stwierdził brak możliwości zaliczenia wskazanego okresu jako okresu pracy w warunkach szczególnych, natomiast uwzględnił okres od 12 września 1989 r. do

31 marca 1990 r., gdy ubezpieczony stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace kierowcy samochodów ciężarowych powyżej 3,5 tony. Sąd Apelacyjny krytycznie się odniósł do złożonego do akt sprawy podczas rozprawy apelacyjnej pisma z dnia 21 listopada 2016 r., wystawionego przez prezesa zarządu spółki „W.” z o.o. w L., gdzie dodatkowo (wychodząc poza okres wskazany w świadectwie wykonywania pracy w szczególnych warunkach z 26 października 2005 r.) potwierdzono jako okres pracy w warunkach szczególnych okres od 3 lipca 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r. Zdaniem Sądu informacja zawarta we wskazanym piśmie nie mogła stać się podstawą do ustalenia, że wskazany okres był okresem pracy w warunkach szczególnych bez wyjaśnienia przyczyn zaistnienia różnic w treści pisma z dnia 21 listopada 2016 r. i świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach wystawionego przez pracodawcę 26 października 2005 r. W ocenie Sądu Apelacyjnego czynienie ustaleń zmierzających do wyjaśnienia wskazanej sprzeczności było jednak zbędne, gdyż zaliczenie do stażu szczególnego okresu zatrudnienia w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Transportowym M. w L. w wymiarze 6 miesięcy i 18 dni oraz nawet hipotetyczne zaliczenie do pracy w warunkach szczególnych okresu z zaświadczenia z dnia 21 listopada 2016 r., (łącznie 2 lata, 4 miesiące i 15 dni) i tak nie pozwalałoby apelującemu na wykazanie koniecznego dla uzyskania prawa do emerytury okresu 15 lat pracy w warunkach szczególnych. Łącznie bowiem z okresem wykazanym na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego legitymowałby się on okresem 14 lat, 10 miesięcy 17 dni.

Powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego pełnomocnik J. P. zaskarżył skargą kasacyjną, zarzucając na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. „naruszenie prawa materialnego to jest: zaświadczenia z dnia 21 listopada 2016 r. wystawionego przez prezesa zarządu spółki „W.” z o.o. w L., gdzie udokumentowano okres pracy skarżącego J. P. w warunkach szczególnych od 3 lipca 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r. to jest 1 rok, 9 miesięcy i 27 dni, i okres pracy od 5 lipca 1982 r. do 30 września 1982 r. to jest 2 miesiące i 25 dni, polegające na niezastosowaniu (uwzględnieniu) danych zawartych w tym dokumencie i w konsekwencji naruszenie art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - Dz. U. Nr 153 z 2009 r. poz. 1227 (tekst jednolity z

późn. zm.) oraz § 3 i 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach - Dz. U. Nr 8 poz. 43 z późn. zm., polegające na nie zastosowaniu wskazanych przepisów w sytuacji, gdy – po uwzględnieniu okresu z powołanego zaświadczenia, zachodziły przesłanki uzasadniające wniosek o ustalenie prawa do emerytury z uwagi na pracę w szczególnych warunkach, co miało zasadniczy wpływ na treść orzeczenia”.

W ramach podstawy procesowej (art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c.) zarzucono „naruszenie art. 381 k.p.c. przez pominięcie dowodu w postaci zaświadczenia z dnia 21 listopada 2016 r., wystawionego przez prezesa zarządu spółki „W.” z o.o. w L., gdzie udokumentowano okres pracy skarżącego J. P. w warunkach szczególnych od 3 lipca 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r. to jest 1 rok, 9 miesięcy i 27 dni, i okres od 5 lipca 1982 r. do 30 września 1982 r. to jest 2 miesiące i 25 dni, które to zaświadczenie skarżący przedstawił na rozprawie apelacyjnej, a którego treść miała charakter przesądzający o słuszności prawa do emerytury dochodzonego przez p. J. P., a tym samym miało istotny wpływ na wynik sprawy”.

Sugerując, że skarżący wykazał ponad 15 lat pracy w szczególnych warunkach, pełnomocnik J. P. wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) wraz z rozstrzygnięciem o kosztach procesu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W każdej wiedzy jest tyle prawdy, ile jest w niej matematyki (Immanuel Kant). Pełnomocnik J. P. kontestuje w skardze kasacyjnej arytmetyczny wynik sumowania wszystkich okresów pracy w szczególnych warunkach, sugerując, w aspekcie art. 184 ust. 1 w związku z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (aktualny jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) oraz § 2 i § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz. 43 ze zm.), że został spełniony przez skarżącego warunek udowodnienia ponad 15 lat pracy w warunkach szczególnych. W zarzutach skargi kasacyjnej nie wskazano natomiast, których pozycji wykazu A, stanowiącego załącznik do tego

rozporządzenia, dotyczą kwestionowane okresy pracy w szczególnych warunkach, co uniemożliwia kontrolę kasacyjną tych okresów w aspekcie uznania danego rodzaju pracy za pracę w szczególnych warunkach. W zaskarżonym wyroku Sąd rozważał takie okresy w kontekście pracy kierowcy samochodu ciężarowego, wymienionej w dziale VIII poz. 2 tego wykazu A. Zwrócić też należy uwagę, że wyeksponowane w skardze kasacyjnej zaświadczenie z dnia 21 listopada 2016 r., wystawione przez prezesa zarządu M. Spółki z o.o. „W.” w L., gdzie zapisano okres pracy J. P. w warunkach szczególnych od 3 lipca 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r. oraz okres od 5 lipca 1982 r. do 30 września 1982 r., pozostaje w sprzeczności z wcześniejszym świadectwem pracy w szczególnych warunkach oraz może wzbudzać wątpliwości w świetle analizy akt osobowych skarżącego. Praca ubezpieczonego w (...) Spółdzielni (...) L. na stanowisku kierowcy transportu wewnętrznego nie była bowiem równoznaczna ze stałym kierowaniem pojazdem o ładowności przekraczającej 3,5 tony. Należy też pamiętać, że okres od 5 lipca 1982 r. do 30 września 1982 r. w (...) Spółdzielni (...) L. został zaliczony do okresów pracy w szczególnych warunkach już w początkowej decyzji organu rentowego.

W skardze kasacyjnej pełnomocnik skarżącego nie kwestionował nieuwzględnienia w zaskarżonym wyroku okresu od 1 lipca 1971 r. do 31 marca 1972 r. w SKR w L. na stanowisku traktorzysty, nie przywołał też w zarzutach skargi kasacyjnej adekwatnych pozycji wyżej wymienionego wykazu A, zatem ten okres nie podlegał ocenie kasacyjnej.

W ocenie Sądu Najwyższego brak powiązania w skardze kasacyjnej wszystkich okresów pracy w szczególnych warunkach z przepisami dotyczącymi sposobu obliczania okresów pracy w szczególnych warunkach, uniemożliwia skuteczną kontrolę prawidłowości obliczenia tych okresów, co może być wystarczającą przyczyną oddalenia skargi kasacyjnej, opartej wyłącznie na zarzucie wadliwości sumy arytmetycznej takich okresów.

Zwrócić bowiem należy uwagę, że suma tych okresów musi być obliczona według zasad zawartych w § 31 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz.U. z 2011 r. Nr 237, poz. 1412), który nie został wymieniony w zarzutach skargi kasacyjnej. W myśl tego unormowania przy obliczaniu okresu

składkowego i nieskładkowego dodaje się, osobno dla każdego z tych okresów, poszczególne lata, miesiące i dni. Okresy niepełnych miesięcy oblicza się w dniach. Sumę dni zamienia się na miesiące, przyjmując za miesiąc 30 dni kalendarzowych; sumę miesięcy zamienia się na lata, przyjmując pełne 12 miesięcy za jeden rok. Jeżeli w zaświadczeniu stwierdzającym okresy zatrudnienia są podane dniówki robocze, a nie okresy zatrudnienia, sumę dni zamienia się na miesiące, przyjmując za miesiąc 22 dni robocze, a za okresy przed dniem 1 stycznia 1981 r. – 25 dni roboczych.

Ten sposób obliczania okresów składkowych oraz *implicite* okresów pracy w szczególnych warunkach różni się od zwykłych działań arytmetycznych, między innymi przy sposobie obliczaniu miesiąca z dni roboczych, a przy przeliczaniu dni na miesiące nie uwzględnia miesięcy mających 31 dni lub 28 dni, co może powodować różnice w obliczaniu dni kalendarzowych. Brak w skardze kasacyjnej zarzutu niezgodności tych unormowań z ustaleniami zaskarżonego wyroku, uniemożliwia pełne odczytanie przyjętych supozycji oraz dedukcji skarżącego.

Na marginesie więc tylko Sąd Najwyższy dokonał przeliczenia okresów wskazanych w skardze kasacyjnej.

Sąd Okręgowy uznał za udowodnione następujące okresy pracy w warunkach szczególnych: od 4 stycznia 1972 r. do 25 kwietnia 1973 r. w PKP (1 rok, 3 miesiące i 21 dni; powinno być 1 rok, 3 miesiące i 23 dni), od 1 lipca 1975 r. do 11 stycznia 1978 r. w PGR w L. (2 lata, 6 miesięcy i 11 dni), od 1 kwietnia 1978 r. do 30 czerwca 1980 r. w Zakładzie Transportu (...) (2 lata i 3 miesiące), od 5 lipca 1982 r. do 30 września 1982 r. w Meblarskiej Spółdzielni Inwalidów w L. (2 miesiące i 26 dni; powinno być 2 miesiące i 27 dni), od 25 lipca 1983 r. do 11 września 1989 r. w Nadleśnictwie L. (Sąd Okręgowy nieprawidłowo policzył 6 lat, 2 miesiące i 16 dni, a powinno być 6 lat, 1 miesiąc i 18 dni).

W ocenie Sądu Najwyższego suma tych okresów to 12 lat, 5 miesięcy i 19 dni.

Sąd drugiej instancji uznał, że gdyby zaliczyć ubezpieczonemu do okresów pracy w szczególnych warunkach dodatkowo okresy: od 12 września 1989 r. do 31 marca 1990 r. w Przedsiębiorstwie Produkcyjno-Transportowym M. w L. oraz od

3 lipca 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r. w (...) Spółdzielni (...) L., stanowiłoby to łącznie 14 lat, 10 miesięcy 17 dni. Zdaniem Sądu Najwyższego suma okresów od 12 września 1989 r. do 31 marca 1990 r. oraz od 3 lipca 1980 r. do 30 kwietnia 1982 r. stanowi 2 lata, 4 miesiące i 18 dni. W ocenie Sądu Najwyższego suma 12 lat, 5 miesięcy i 19 dni (z okresów uznanych przez Sąd Okręgowy) oraz 2 lat, 4 miesięcy i 18 dni (z okresów dodatkowo rozważanych przez Sąd Apelacyjny), które zawierają w sobie okresy uwzględnione w początkowej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, daje staż pracy w wymiarze łącznym 14 lat, 10 miesięcy i 7 dni. Wbrew sugestii skargi kasacyjnej skarżący nie udowodnił więc 15 lat pracy w szczególnych warunkach.

Czysta matematyka to poezja logicznego myślenia (Albert Einstein), jednak przedstawione wyżej prozaiczne wyliczenia arytmetyczne implikują konkluzję, że wobec nieudowodnienia 15 lat pracy w szczególnych warunkach skarżącemu nie przysługuje prawo do emerytury na podstawie wskazanych na wstępie przepisów.

Mając powyższe okoliczności na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji.